

DÁVÁM KAPITALISMU 100 LET

Paul Mason, novinář, komentátor a autor bestselleru PostCapitalism

 Text: Jan Klesla

ANDROID je komunistická odpověď jedné z největších firem světa na přerod současného ekonomického systému. Systém od Googlu, který je dnes v každém chytrém telefonu, krom těch s nakousnutým jablíčkem ve znaku, je podle Paula Masona odrazem budoucnosti, která nás čeká po zhroutilí kapitalistických pořádků. I když už sto padesát let od vydání Marxova Kapitálu a sto let po Říjnové revoluci, může to ještě další století trvat. Podle novináře, levicového komentátora a autora světově úspěšné knihy ale firmy musí pochopit, že musí samy něco udělat, aby pomohly zachránit demokracii a liberální společenský systém před nástupem totality ultrapravice. A bude je to stát nejen peníze.

❑ Měli bychom dnes ještě používat slovo kapitalismus? Má jako termín pořád svůj původní smysl a má vůbec nějaký?

Nejvíce šokující věcí na kapitalismu je, že má skutečně svůj počátek i konec. Jako všechno na světě jednou přijde a zase odejde. Nejsem si úplně jistý, jak blízko tomu konci dnes jsme, ale měli bychom být připraveni říct, že jsou již vidět jisté příznaky. A budu konkrétní – jde o na rodinných vazbách postavené formy kleptokracie, jaké

vidíme v Rusku, v Turecku a jejichž zárodky vidíme i ve Spojených státech nebo Orbánově Maďarsku. Žijeme tedy ve světě, kde by měl být středobodem volný trh, ale postupně se transformuje do diktatury středověkého stříhu.

Zažíváme už osmý rok stagnace, ne technické stagnace v čistě makroekonomickém slova smyslu, ale například stagnace příjmů v mnoha částech a zemích světa. Viděli jsme také třeba ne zrovna funkční záchranné fondy a finanční mechanismy v hodnotě bilionu dolarů.

Kapitalismus má tak před sebou podle mě nanejvýš nadcházející století. Přesun od něj k dalšímu systému bude trvat zhruba sto let.

❑ Co bude následovat?

Důležité je vidět padající ceny zdrojů, zboží a služeb. Stále se rozšiřují inteligentní stroje. Není proto podstatné, jaká budeme stavět elektrická či samořiditelná auta, ale jestli budou mít vůbec nějakou hodnotu.

❑ Není to ale jen otázka ekonomického cyklu, případně takzvaných dlouhodobých cyklů?

Může to tak být, v knize PostCapitalism jsem celou kapitolu věnoval právě teorii cyklu. Někteří ekonomové se přitom ptají, proč právě ji potřebujeme, abychom vysvětlili, jak to,

Jako všechno na světě,
i kapitalismus jednou odejde.
Před sebou má podle mne
nanejvýš nadcházející
století.

že kapitalismus stále přežívá. A teď ze mě nemluví Karel Marx, ale Joseph Schumpeter. Byznysové modely obvykle narazí do zdi a nezbývá než inovovat. Inovace je zkrátka nutnost. Ale na době, ve které žijeme, je přece jen něco divného. Historicky nevídané množství lidí se označuje za podnikatele a využívá v podstatě levnou pracovní sílu, nejsou nuceni inovovat, ale dělají to dobrovolně. Jenže právě to může být příznak, disrupce, narušení systému.

Jistě, marxisté v 19. století také předpovídali pád kapitalistického systému, ale abychom byli spravedliví – i Adam Smith, Riccardo či Malthus měli podobné teorie úpadku. Osobně se domnívám, že uvnitř Marxovy teorie je ještě jedna, samostatná teorie vysvětlující konec kapitalismu. Jakmile se stroje začnou starat samy o sobě, člověk už nebude potřeba k jejich reprodukci, tak skončí také jejich soukromé vlastnictví.

❑ Stále je tu ale otázka, co je ta alternativa?

Alternativa je ve skutečnosti už tady. Například Wikipedie je nejužasnější a největší zdroj informací na světě, se kterým pracují i české firmy nebo státní úředníci. Co to ale je? Je to veřejný statek placený státem? Není, tak co to je? Charita? Také ne. Co to je? Nemáme na to ekonomickou